

Instints desperts

A final de novembre tenim de nou una cita amb el dia mundial de la “violència de gènere”. És una etiqueta prou freda per designar un tema tan punyent: homes que maltracten les (seves) dones. Maltractament físic i psicològic, i moltes morts. Les estadístiques ens demostren que en països amb altes cotes de població universitària, com el cas dels nòrdics, el fenomen persisteix. És difícil penetrar en el complex terreny de les relacions afectives. Com es pot arribar a anul·lar tant, una persona? Això sempre em fa pensar en un model concret:

‘Diana i Acteó’,
pintat per Henryk
Siemiradzki el 1886
ARXIU

Àrtemis.

Per què Àrtemis? Perquè és implacable amb els que gosen vulnerar el seu univers femení. En un passatge del mite sorprèn un caçador, Acteó, espiant-la mentre es banya nua en un gorg amb les nimfes. Quan se n’adona, actua ràpidament esquitxant-lo amb aigua. Gràcies als seus poders divins, el líquid transformarà l’home en un cérvol que acabarà devorat pels seus gossos rastrejadors. En el quadre del polonès Henryk Siemiradzki la veiem amb el gest instintiu de mullar l’intrús. Al fons

s’hi observa la figura masculina amb unes banyes ramificades que li van creixent al cap. En la línia de Sartre, un *voyeur* és un violador disfressat. Davant d’algú que profana la intimitat sense permís, ja pots intuir que anirà a més i la resposta ha de ser ràpida i clara. No és no. Sense excuses ni matisos.

Potser és més popular la imatge romanitzada d’aquesta deessa, la Diana caçadora. Al Museu del Louvre hi ha l’escultura coneguda com *Diana de Versailles* que instaura en bona mesura el prototipus que s’ha utilitzat durant molts segles: jove gràcil amb les sagetes que li concedeix el seu pare Zeus de petita, i una túnica curta que li permet córrer lliure pel món natural. Sovint la trobareu amb una mitja lluna enmig del front, símbol que la identifica com la germana bessona d’Apol·lo, el sol.

Però per al tema d’avui ens interessa més l’Àrtemis arcaica amb tota la seva potència. El seu temple més important era a la ciutat d’Efes, a l’Àsia Menor, i es considerava una de les set meravelles del món (antic). Una de les versions conservades de l’Àrtemis d’Efes tenia el rostre fosc, el to de la terra negra fecunda. També se li atribueix un antecedent en la figureta minoica de l’illa de Creta, la *potnia theron* o “senyora de les feres”, perquè ella domina l’entorn feréstec i els seus animals. Àrtemis conviu amb naturalitat entre cérvols, llops, óssos o lleons. I el món salvatge es regeix per altres lleis. Qualsevol d’aquests mamífers, davant el mínim índex d’amenaça, surt a protegir els seus amb urpes i dents.

A la natura no hi ha judici moral sobre el bé i el mal i si et despistes el depredador se’t menja. Potser començaríem per aquí, per mantenir a ratlla els depredadors (masculins o femenins) del món modern. No s’hi ha de quedar bé ni complaure’ls, ni en l’àmbit laboral ni personal i, menys encara en l’amorós, perquè al final les parets de la pròpia llar encobreixen les grans pallisses.

A Àrtemis se la podria acusar de cruel, però en determinats moments cal invocar aquesta part interior instintiva (i salvatge). La deessa té prou fortalesa per ajudar els vulnerables, començant per la seva mare, quan un gegant la viola. La premsa informava fa un mes que un violador en permís penitenciari va agredir una dona de Barcelona que va acabar a urgències. Davant d’agressors, desconeguts o propers, tots, tots, hem de tensar l’arc, i si cal, fer diana. *

Clàssics catalans

L’editorial Base ha presentat la col·lecció *Petits grans clàssics de la Història de Catalunya*, llibres de petit format a un preu de 8,90 euros per exemplar. És la reedició de textos d’autors clàssics del segle XX que estan exhaurits o costen de trobar a les llibreries de vell. La nova aposta de Base per recuperar la història del país ajuda a recuperar la memòria a través d’autors prou significatius de la historiografia i de la cultura catalana.

La nova col·lecció té com a objectiu posar a l’abast d’un públic ampli estudis monogràfics de grans autors catalans, tots desapareguts, sobre episodis decisius i personatges rellevants de la història de Catalunya. Malgrat que les recerques posteriors han ampliat el coneixement del passat català, aquests llibres conserven el seu interès i il·lustren de manera planera la història de Catalunya. El projecte vol

ser, a més, un homenatge a aquells estudiosos que van fer les recerques en moments difícils per a la pervivència de la identitat col·lectiva catalana.

Cada exemplar, dels sis publicats fins ara, és presentat per un historiador actual que en fa una breu pinzellada de l’autor i del context històric. Han col·laborat: Gaspar Feliu, Xavier Barral, Anton M. Espadaler, Mercè Morales, Josep Maria Solé i Sabaté i Stefano Cingolani. Tots sis han apadrinat un dels llibres: *Guifré I*, d’Antoni Rovira i Virgili; *L’arquitectura romànica a Catalunya*, de Josep Puig i Cadafalch; *Resum de literatura catalana*, de Lluís Nicolau d’Olwer; *El moviment revolucionari a Catalunya*, de F. de Solà i Cañizares; *El 19 de juliol a Barcelona*, de J. M. Lladó i Figueres; i, finalment, *Pere II el Gran*, de Ferran Soldevila.

Durant els pròxims mesos la col·lecció s’ampliarà amb l’aparició de nous títols com ara *El príncep Carles de Viana*, de Manuel Cruells; *L’humanisme català*, de Martí de Riquer; i *Catalunya a Grècia*, d’Antoni Rubió i Lluç.

Totes aquestes monografies històriques i les que aniran sortint contribuiran a difondre episodis cabdals del passat català i alhora ajudaran a recuperar la memòria històrica. *

GUIFRÉ I
Antoni Rovira
i Virgili
Editorial: Base
Pàgines: 60
Preu: 8,90 euros